

Примљено: 12. 3. 2015.			
Врт. рад.	Број	Прилог	Вредност

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У НИШУ

Одлуком Наставно-научног већа Филозофског факултета Универзитета у Нишу, број 87/1-3-01, од 25. фебруара 2015. године, именовани смо за чланове Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације кандидаткиње мр Данијеле Стојановић, магистра уметности, под називом: *КОНТИНУИТЕТ УСПЕХА УЧЕНИКА И СТУДЕНАТА У НАСТАВИ КОНТРАПУНКТА*. Комисија је прегледала докторску дисертацију и на основу обухватне анализе, подноси следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. Обим и структура докторске дисертације

Докторска дисертација под називом *КОНТИНУИТЕТ УСПЕХА УЧЕНИКА И СТУДЕНАТА У НАСТАВИ КОНТРАПУНКТА*, аутора мр Данијеле Стојановић, написана је у складу са Одлуком о достављању докторских дисертација за репозиторијум Универзитета у Нишу СНУ број 8/16-01-006/13-007 од 05.07.2013. године. После уводних страна следи Резиме на српском и енглеском језику са кључним речима, а текст докторске дисертације, који се нумерички означава написан је ћирилицом формата А4 на укупно 286 страна. Основни текст рада написан је на 249 страна, а у склопу њега заступљена је 61 табела, један графикон и једна слика. Литература, са укупно 199 библиографских јединица на српском и страном језику, поређана је азбучним редом на 12 страна. Посебан део чине прилози, анкете, скале процене и коментари на отворена питања из анкете на 20 страна. Биографија са библиографијом аутора дата је на три стране. На крају се налазе Изјаве о ауторству, које чине саставни део докторске дисертације.

Докторска дисертација садржи *Увод* и четири целине: *Теоријски приступ проблему*, *Методолошки приступ проблему*, *Резултати истраживања и интерпретација резултата* и *Закључак*.

У *Уводу* (стр. 5-6) је укратко образложена тема рада и мотивација ауторке за истраживање проблема континуитета успеха у музичком образовању. Посебно је образложено интересовање за сагледавање педагошких фактора који утичу на успех ученика и студената у настави једног ужестручног теоријског предмета - *Контрапункта*

Прва од четири целине рада *Теоријски приступ проблему* (стр. 7-156) подељена је на десет мањих поглавља, у којима су представљени и детаљније објашњени основни елементи проучаване теме, од општих појмова до конкретних и суштинских, везаних за предмет истраживања. У теоријском делу кандидаткиња мр Данијела Стојановић, полази

од појма школског успеха/неуспеха и разматрања континуитета као једне од основних димензија. Кандидаткиња се позива на дефиниције појмова из различитих енциклопедија, лексикона, како домаћих, тако и страних едиција, као и аутора који су истраживали проблем школског успеха. У складу са дефиницијом школског успеха, кандидаткиња указује на појаву школског неуспеха, који издваја као посебне целине рада под називом *Облици испољавања школског неуспеха* и *Узроци и последице школског неуспеха*. Информисаност кандидаткиње о утицају различитих фактора на школски успех, друштвено-економских и породичних, субјективних, односно биолошко-психолошких и педагошких фактора, говори о веома студиозном сагледавању проблема, пре приступања истраживачком раду.

У склопу *Теоријског приступа проблему* издвојена су два поглавља која се односе на кључне елементе наставе у постизању школског успеха: *Организација наставног процеса и школски успех* и *Улога наставника и школски успех*. Имајући у виду да суд о коначној оцени ученика ипак има само наставник, кандидаткиња се, у делу који се тиче наставника, позива на законска акта која се односе на компетенције наставника, представља пожељне особине наставника за постизање бољег успеха и образлаже васпитне стилове наставника који су заступљени у пракси. У посебном делу дефинише оцењивање као педагошки процес, начин оцењивања, улога оцене и критеријуми оцењивања.

У другом делу *Теоријског приступа проблему* кандидаткиња је значајну пажњу посветила музичком образовању које се одвија у школским институцијама посебно намењеним за остваривање циљева и задатака музичког образовања. У складу са тим, представљен је развој средњошколског система, посебно у музичком образовању, а табеларно је приказан списак свих активних средњих школа у Републици Србији и одсецима који су заступљени у њима. Посебан акценат стављен је на школски програм у средњим музичким школама, на облике васпитно-образовног рада у њима, на начин оцењивања и полагања стручних испита. Како су узорак истраживања, поред ученика чинили и студенти, кандидаткиња је анализирала систем високошколског образовања, са акцентом на установе у области музичког образовања. Табеларно су приказане све високошколске установе у области музичког образовања у Републици Србији, са заступљеним студијским програмима.

Трећи део *Теоријског приступа проблему* се односи на третман и постављеност наставног предмета Контрапункт, с обзиром на то да се истраживачки део заснива на постојању континуитета успеха у настави Контрапункта. У складу са тим детаљно су анализирани наставни планови и програми у средњим музичким школама и на факултетима. У трагању за откривањем континуитета у настави Контрапункта извршена је анализа усклађености уџбеника за овај предмет у средњем и високом образовању. Детаљан и исцрпан аналитички приступ указује на студиозно разматрање проблема континуитета успеха, посебно у делу усклађености уџбеника.

У поглављу *Истраживања постигнућа у музичком образовању*, приказана су досадашња истраживања питања успешности и континуитета, са посебним освртом на

истраживања у области музичког образовања. Кандидаткиња указује на недовољну истраженост питања успешности у музичком образовању уопште, а посебно у настави Контрапункта, о чему сведочи мали број истраживања, како на нашим просторима, тако и у свету.

Други део докторске дисертације под називом *Методолошки приступ проблему* (стр. 156-171) садржи све елементе, неопходне за истраживачки део рада: проблем, предмет, циљ, задатке, хипотезе, варијабле, методе, технике и инструменте истраживања, табеларно приказан узорак истраживања, детаљно описану организацију, временски период и ток истраживања, као и начин вршења статистичке обраде података. На почетку је јасно постављен проблем и предмет истраживања. Детаљно су разрађена сва три циља истраживања: теоријски, сазнајни и апликативни, као и задаци, којих има дванаест. Упоредо са тим, хипотезе су врло јасно и конкретно формулисане. У складу са стандардима методологије педагошких истраживања представљене су методе (метода теоријске анализе, дескриптивна метода, сервеј истраживачки метод) и технике (анкетирање и скалариње), а инструментни у истраживању су текстуално детаљно објашњени.

Трећи део докторске дисертације кандидаткиње мр Стојановић *Резултати истраживања и интерпретација резултата* (стр. 172-226) састоји се од 11 мањих целина. На почетку је приказана факторска анализа у којој је екстраховано седам фактора који су уједно и наслови поглавља. Посебно је урађена корелација педагошких фактора и успеха ученика и студената, чији резултати потврђују хипотезе постављене на почетку истраживања. После сваке табеле са приказаним резултатима подаци су детаљно интерпретирани и вршено је поређење са другим истраживањима поменутих у теоријском делу. У последњем поглављу приказани су резултати рангирања ајтема из Скале процене са интерпретацијом података.

У четвртном делу докторске дисертације, под називом *Закључак* (стр. 227-237) кандидаткиња мр Данијела Стојановић сажето приказује цео рад, од теоријског дела са позивањем на конкретна емпиријска истраживања, преко методологије до интерпретације резултата истраживања. Поред закључних разматрања, кандидаткиња је сваку хипотезу појединачно објаснила, јер су неке потпуно, а неке делимично потврђене. На крају *Закључка* налазе се *Педагошке импликације* спроведеног истраживања које су од великог значаја за музичку образовну праксу.

Литература (стр. 238-249) има укупно 199 библиотечких јединица, како домаћих и страних, тако и законска и подзаконска акта, поређаних азбучним редом, у складу са писмом. Све библиотечке јединице цитиране су у самом тексту.

Прилози (стр. 250-286) представљају саставни део докторске дисертације, где су приложени упитници, четири за ученике и четири за студенте, као и скала процене, такође по четири за ученике и студенте. Од посебног значаја су прилози који се односе на коментаре испитаника на отворена питања.

2. Теоријска и методолошка утемељеност докторске дисертације

Испитивање континуитета школског успеха није новина у педагошким истраживањима, међутим ово је прво истраживање континуитета успеха у музичком образовању и самим тим представља новину. Као полазиште за истраживачки део рада коришћено је истраживање ауторке Николић (1998) које се односи на испитивање континуитета успеха, али овог пута у настави једног ужестручног теоријског предмета у музичком образовању-Контрапункта. Тема докторске дисертације представља актуелан проблем истраживања континуитета успеха у области музичког образовања и може бити значајна како за педагогију, тако и за теорију и праксу музичког образовања.

Теоријска утемељеност докторске дисертације заступљена је у веома опсежном теоријском приступу проблему, од најопштијих фактора који могу утицати на школски успех, са посебним освртом на педагошке факторе. Аналитичким приступом кандидаткиња разматра организацију наставног процеса, улогу наставника у наставном процесу, наставни план и програм у средњим музичким школама и на факултетима и уџбеник као најважније наставно средство, као елементе континуитета успеха. У 8. и 9. поглављу ови елементи су детаљно теоријски разрађени, приказани и анализирани у смислу третмана и постављености предмета Контрапункт у настави музичког образовања.

Имајући у виду дугогодишње педагошко искуство у музичком образовању кандидаткиње мр Данијеле Стојановић, Комисија сматра да је овако озбиљан теоријски приступ оригиналан и адекватно теоријски и методолошки утемељен. У том контексту постављени су јасни циљеви истраживања, од основног – утврђивање континуитета успеха ученика и студената у настави Контрапункта, до утврђивања педагошких фактора који делују на успех ученика и студената. То су педагошки фактори који се односе на установу коју похађају ученици/студенти и организацију наставе, наставна средства која се користе у настави Контрапункта, наставне садржаје предмета, како у средњој музичкој школи тако и на факултетима, усклађеност уџбеника који се користе у настави Контрапункта, начин рада наставника и начин оцењивања.

Методолошка утемељеност докторске дисертације утврђена је на основу методолошког приступа проблему кандидаткиње мр Данијеле Стојановић, који садржи све неопходне елементе за једно емпиријско истраживање у области педагогије. Проблем истраживања је јасно постављен, као и циљеви и задаци. На основу њих, као и на основу проучене научне и стручне литературе, јасно су дефинисане хипотезе. Избор периода истраживања, у месецима јануар и фебруар, такође је утемељен на основу дугогодишњег педагошког искуства кандидаткиње. Показало се после пилот истраживања да су резултати у том периоду најрелевантнији, код ученика на крају првог полугодишта и код студената после јануарског испитног рока. Укупан број испитаника износио је 345, од чега је 227 ученика из шест средњих музичких школа (Београд, Крагујевац, Крушевац, Неготин, Лесковац и Ниш) и 118 студената са три факултета у области музичког образовања (Београд, Крагујевац и Ниш).

Методолошка утемељеност докторске дисертације огледа се и у добро конструисаним инструментима које одликује висок степен релијабилности. Подаци добијени поступком адекватним статистичким поступцима показују да инструмент, који је направљен за потребе истраживања, има добре метријске карактеристике.

3. Анализа основних резултата истраживања

Резултати истраживања указују да на континуитет успеха у настави Контрапункта као наставног предмета утичу бројни фактори педагошке природе: васпитно - образовне установе коју похађају ученици и студенти, организација наставног процеса, наставни план и програм предмета, усклађеност уџбеника са наставним садржајима предмета, тешкоће у савладавању наставних садржаја, начин рада наставника у настави и начини оцењивања. Добијени резултати указују да интерактивни однос и постојање корелације између ових фактора утиче на успостављање и развој континуитета успеха ученика и студената у настави Контрапункта. Резултати добијени истраживањем интерпретирани су на основу естрахованих фактора, који су усаглашени са хипотезама постављеним на почетку истраживања.

Прва хипотеза која се односи на организацију, расположивост и употребу наставних средстава делимично је потврђена јер је установљено да од адекватног избора наставних средстава у настави Контрапункта зависи и школски успех. У ставовима студената уочена је статистички значајна разлика, на нивоу $p=0,00$, јер су студенти прве године студија (вокални контрапункт) више вредновали тврдњу о коришћењу рачунара у настави у односу на другу годину.

У делу оцењивања и задовољства оценом резултати су показали да су успешнији ученици и студенти задовољни начином оцењивања као и оценом коју имају, док је мањи проценат незадовољних испитаника, а то су углавном они који показују школски неуспех. Налази истраживања потврдили су хипотезу да постоји статистички значајна разлика у ставовима ученика/студената о оцењивању из предмета Контрапункт с обзиром на разред/годину студија и оцену.

Активност ученика и студената на часу позитивно је вреднована, јер су испитаници исказали задовољство због перманентног вредновања активности и континуиране провере знања. Резултати испитивања ставова о начину оцењивања, који у реформисаном систему високог образовања теже ка холистичком приступу, у складу су са резултатима претходних истраживања чији су подаци указали на задовољство студената оцењивањем (Корас Вукашиновић и Анделковић, 2006; Вукасовић, 2006; Миовска Спасева, 2010; Максимовић и Станисављевић Петровић, 2012; Стојановић, Нагорни Петров и Здравих Михаиловић, 2013).

У делу истраживања континуитета у наставним садржајима и утицаја на школски успех ученика резултати анализе показују да је присутна оптерећеност наставним

садржајима. Подаци показују да постоји повезаност између усклађености наставних садржаја са уџбеником, ставова ученика, да је уџбеник за наставни предмет Контрапункт добро написан и да се примењује адекватна додатна литература. У ставовима студената уочена је корелација између квалитета уџбеника и усклађености наставних садржаја са њим, с обзиром на постигнут успех студената из предмета Контрапункт. Трећи фактор, додатна литература, није у корелацији са осталим испитиваним појавама, на шта указују усаглашени ставови студената.

Резултати добијени испитивањем ставова ученика и студената у делу истраживања континуитета у успеху и коначне оцене показали су да постоји корелација између континуитета успеха ученика/студената и завршне оцене. Уочена је повезаност између наставниковог континуираног праћења и оцењивања и целокупног учениковог залагања и учења на предмету Контрапункт.

Од посебне важности за образовну праксу су педагошке импликације произашле из резултата истраживања. У том контексту значајно је да резултати истраживања могу допринети унапређењу квалитета васпитно-образовног рада, јер указују да постојање континуитета готово у свим факторима који утичу на успех ученика и студената даје нову димензију квалитета у наставном раду. Резултати истраживања указују на потребу за већом применом савремених наставних средстава, посебно рачунара у наставном предмету Контрапункт, што имплицира потребу за иновирањем постојећег наставног процеса. У делу практичног школског рада резултати су веома значајни у области оцењивања, могу допринети унапређењу процеса оцењивања у музичком образовању, што би опет довело до развоја континуитета у успеху. За развој и унапређивање наставне праксе веома значајни коментари испитаника на питања отвореног типа, који се односе на потребу за већим повезивањем теорије и праксе, развојем компатибилности садржаја сродних предмета, што би смањило време за припрему и учење појединих предмета и смањило оптерећење ученика и студената.

4. Закључак и предлог

На основу прегледа и анализе докторске дисертације мр Данијеле Стојановић, чланови комисије су сагласни у мишљењу да је тема којом се кандидаткиња бави веома актуелна, научно релевантна и оригинална, јер се овакво истраживање први пут ради у области музичког образовања. Докторска дисертација је добро теоријски утемељена, методолошки коректно постављена и усклађена са образложењем које је наведено у пријави теме.

Реализовано је обимно и оригинално осмишљено истраживање са наменски конструисаним инструментима, а подаци истраживања обрађени су и интерпретирани путем сложених статистичких техника. Добијени подаци приказани су на систематичан начин, уз адекватну интерпретацију, тумачење и критички приступ. Интерпретација резултата изложена је у складу са научним стандардима уз повезивање са подацима из

теоријског дела рада. Проблем истраживања је вишеструко значајан за школску педагогију, дидактику, методику музичког образовања, сам наставни предмет Контрапункт, али за друге сродне дисциплине. Осим теоријског значаја проблем истраживања, као и добијени резултати, од изузетног су значаја за образовну праксу у музичким школама и на факултетима музичке уметности у смислу унапређивања процеса континуитета успешности ученика и студената.

На основу прегледа рукописа чланови комисије дају позитивну оцену докторске дисертације *КОНТИНУИТЕТ УСПЕХА УЧЕНИКА И СТУДЕНАТА У НАСТАВИ КОНТРАПУНКТА* мр Данијеле Стојановић и предлажу Наставно-научном већу Филозофског факултета Универзитета у Нишу да прихвати извештај и да одобри усмену одбрану докторске дисертације.

У Нишу, _____

Комисија:

Др Зорица Станисављевић Петровић, ванр. проф.
Филозофског факултета Универзитета у Нишу
(ментор)

Др Розалина Попова Коскарова, ред. проф.
Педагошког факултета Универзитета
„Св. Климент Охридски“ у Скопљу
(члан)

Др Јелена Максимовић, доцент
Филозофског факултета Универзитета у Нишу
(члан)

Др Соња Цветковић, доцент
Факултета уметности Универзитета у Нишу
(члан)